

ANDREJA LEGAN RAVNIKAR —

ALENKA JELOVŠEK

JAKOB MÜLLER JE DOPOLNIL PETINOSEMDESET LET

COBISS: 1.19

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.32.1.14](https://doi.org/10.3986/JZ.32.1.14)

Prvi dan meteorološke pomladi je naš dolgoletni sodelavec, leksikolog in leksikograf, kolega in prijatelj Jaka stopil v šestinosemdeseto leto starosti.

Jakob Müller se je rodil 1. marca 1941 na Grosupljem. Leta 1968 je diplomiral iz slavistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani in se dve leti zatem zaposlil na Inštitutu za slovenski jezik, katerega neutrudni sodelavec je ostal vse do svoje upokojitve 32 let pozneje in še dlje kot honorarni sodelavec. Najprej je deloval v leksikološki sekciji kot asistent, nato kot strokovni sodelavec ter od leta 1982 kot urednik in član glavnega uredniškega odbora *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ). Za izjemne zasluge pri tem delu je leta 1993 prejel častni znak svobode Republike Slovenije. Leta 2001 je postal član sekcije za terminološke slovarje in leta 2011 predelal, posodobil in dopolnil ter pripravil za tisk knjigo *Slovensko tehniško izrazje: jezikovni priročnik*.

Marjeta Humar je v jubilejnem prispevku ob njegovem sedemdesetem rojstnem dnevu, v katerem je tudi podrobno opisala njegovo dotedanje znanstveno in strokovno delo, navedla šaljivo opazko, ki je krožila po inštitutskih hodnikih, da Jaka »iz treh listkov napravi pet pomenov«. Globino njegovega leksikografskega znanja, njegovo natančnost in metodičnost smo lahko spoznali tudi (takrat) mladi inštitutski sodelavci, ki smo se leta 2010 na njegovi leksikografski delavnici (nekateri prvič zares) seznanjali z leksikografskim delom tako, da smo razbirali številne pomene leksema *maček*. A Jaka z nami ni delil le praktičnih napotkov za delo, s širino, ki je zanj značilna, nam je predstavil tudi svoje in naše leksikografske predhodnike, zlasti tiste, ki so bili zaradi političnih ali drugih razlogov spregledani ali celo zamolčani. Tem se je posvečal tudi strokovno in védenje o njih delil s širšo javnostjo: tako je leta 1995 na Vrhniki pripravil razstavo o življenju in delu Staneta Suhadolnika ter objavil tudi njegovo bibliografijo; v svojem delu je opozarjal tudi na prezrti (oziroma vsaj premalo upoštevani) doprinos jezikoslovcev Jakoba

Andreja Legan Ravnikar ■ ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Ljubljana ■ andreja.legan-ravnikar@zrc-sazu.si ■ <https://orcid.org/0000-0002-1334-1360>

Alenka Jelovšek ■ ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Ljubljana ■ alenka.jelovsek@zrc-sazu.si ■ <https://orcid.org/0000-0003-3818-096X>

Šolarja in Lina Legiše. Posvetil se je tudi širše (pri)znanemu leksikografu Maksu Pleteršniku in ob stoletnici njegovega *Slovensko-nemškega slovarja* (1894–1895) v Pišecah pripravil stalno razstavo o avtorju in njegovem delu.

Jakovo zanimanje za preteklost pa je segalo precej dlje kot do leksikografov s konca 19. stoletja. Zlasti v obdobju po uradni upokojitvi je več razprav posvetil jeziku slovenskih protestantov 16. stoletja. Tako je leta 2001 v *Jezikoslovnih zapiskih* izšel prispevek Riglerjeva teza o začetkih slovenskega knjižnega jezika v številkah, s katerim je podkrepil Riglerjevo analizo protestantskih besedil in zavrnil očitke o njegovi nenatančnosti. Dodatno je Riglerjeve ugotovitve gradivsko podprl v kratkem, a pomembnem prispevku v isti reviji Ljubljanska slovenščina: potrditev Riglerjeve teorije (2011), v *Trubarjevi številki*, zborniku prispevkov z mednarodnega simpozija o slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja (2008–2009) pa je objavil pregled teorij o temelju/temeljnih slovenskega knjižnega jezika. Svoje ga ukvarjanja z najstarejšo knjižno slovenščino pa ni omejil le na potrjevanje Riglerjevih tez, v prispevku *Prekmursko besedje v Registru 1584?* (2003), ki je nastal kot vabljeno predavanje na mednarodnem znanstvenem srečanju o prekmurski narečni slovstveni ustvarjalnosti, se je posvetil tudi vprašanju vpliva jezikovnega obrobja na slovenski knjižni jezik tega obdobja.

S slovenščino 16. stoletja je bila večinoma povezana tudi druga zgodovinska tema, ki ga je zaposlovala v tretjem tisočletju: raba etnonimov za Slovence. Leta 2002 je v zborniku *Države, pokrajine, narodi, ljudstva in njih kulture ter znanosti v Škrabčevih delih* objavil prispevek Raba poimenovanj Slovenci in Sloveni v 16. stoletju, v *Japljevem zborniku* (2010) se je v istoimenskem prispevku spraševal o kranjstvu in slovenstvu Jurija Japlja, v zborniku *Slovenci v zgodnjem srednjem veku* (2012) je objavil pregledni prispevek *Etno- in lingvonimi, povezani s Slovenci*, k temi pa se je vrnil tudi leta 2022, ko je v zborniku *Novi pogledi na Adama Bohoriča* sodeloval s prispevkom Adam Bohorič in Slavi.

Ukvarjal se je tudi z jezikovnozgodovinsko tematiko. Pripravljal je slovenski pravnozgodovinski slovar, pri čemer je vsak teden obiskoval pravnega zgodovinarja s Pravne fakultete Univerze v Ljubljani Vladimirja Simiča, s katerim sta pilila redakcije slovarskih sestavkov. Večkrat se je na pol poti z inštituta na fakulteto ustavil na Wolfovi, bodisi zato, ker je potreboval strokovno literaturo »iz zgodovinske sekcije«, ali da se je oglasil pri svoji ženi za kosilo v Tartufu, kjer sva se jima običajno pridružili tudi njeni sodelavki. Ta druženja niso bila nikdar dolgočasna, saj je Jaka z izjemnim pedagoškim darom vedno zajadral v strokovne vode. Pogovori so razkrivali njegovo izjemno razgledanost in načitanost; prav vsrkaval je vedno nova znanja, jih kritično vrednotil in z nami delil svoje poglede.

Ob svojem znanstvenem delu pa je Jaka lokalpatriot in domoznanec, neutrudno vpet v kulturno življenje domačega kraja in širše okolice. Tako se je z zanj

značilno energijo loteval najrazličnejših kulturnih in zgodovinskih tem, zlasti povezanih z lokalnimi ustvarjalci, pa tudi s širšimi jeziko(slo)vnimi vprašanji. V občinskem zborniku je objavil več strokovnih prispevkov, npr. Primož Trubar in šole (2008), Prešeren in njegovi na Kopanju (2002), o Luisu Adamiču (2014), Janezu Šemetu (2000), Ludvetu Potokarju (2012), pa tudi več poljudnih člankov tako o vprašanih slovenskega jezika v Evropski uniji kot o lokalni zgodovini in lokalnih kulturnih delavcih. S prispevkoma Toponimi šmarske župnije ter Zapisi in etimologije krajevnih imen v župniji Škocjan pri Turjaku je posegel tudi na področje onomastike.

Njegovo kulturno zanimanje pa ni ostalo lokalno omejeno: sodeloval je tako z zamejskimi Slovenci v Italiji in na Madžarskem kot z goranskimi Hrvati ter v svojih prispevkih predstavljal njihovo ustvarjanje.

Jakovo izjemno delavnost potrjuje tudi njegova bogata bibliografija, ki samo od leta 2000 obsega kar 181 enot. Poleg že omenjenih avtorskih prispevkov je v tem času deloval tudi kot recenzent, urednik, prevajalec, pisec spremnih besedil, korektor in lektor. Kot avtor gesel je sodeloval tudi pri *Novem Slovenskem biografskem leksikonu*, kjer je predstavil Antona Bajca ter svoji nekdanji sodelavki Ivanko Černelič in Ljudmilo Bokal. V zadnjih letih pa se je lahko intenzivneje posvetil kombiniranju dveh svojih velikih ljubezni – leksikografije in taroka, in sicer s pripravo *Slovarja slovenskega taroka*, ki ga je predstavil na posvetu *Mednarodni dan slovarjev 2023* in v prispevku *Jezik slovenskega taroka* v zborniku *Pleteršnikova dediščina* (2024). Vsi navdušeni kvartopirci mu (in si) želimo, da bo slovar čim prej izšel tudi v knjižni obliki.

Čeprav se je Jaka upokojil pred skoraj petindvajsetimi leti, do danes ni pretrgal stikov z inštitucijo, ki mu je vso delovno dobo dajala kruh, če ne drugače, pa z obiski pomembnih inštitutskih prireditelj, npr. ob 80. obletnici inštituta leta 2025. V osebnem pogovoru je navdušeno pohvalil delo in prizadevanja mlajših leksikografov, kritično pa pripomnil, da vloga in pomen Staneta Suhadolnika za SSKJ še vedno nista pravično ovrednotena.

Ob velikem znanju in bogatih življenjskih izkušnjah pa Jaka ostaja skromen, tih (razvnamejo ga le strokovni izzivi!), socialno čuteč in darežljiv človek. Nepogrešljivi deli njegove osebnosti so tudi globoka vernost, spoštovanje občečloveških vrednot in predanost slovenstvu.

Inštitutske sodelavke in sodelavci mu želimo trdnega zdravja, veliko lepih trenutkov z ženo Jožico in širšo družino ter bralnih in strokovnih izzivov, ki jih tako vedoželjnemu človeku nikdar ne more zmanjkati.